

II.

Min første Færd paa Pædagogikens Veje.

a. *Barrit.*

Efter min Konfirmation tilbragte jeg et halvt Aar hos min Onkel, Pastor Rasmus Bøttger i Barrit ved Horsens, hvor jeg gjorde mine første famlende Forsøg som Lærerinde.

Jeg skulde efter fattig Evne undervise mine to Fætre, Tvilningbrødrene Frederik og Christian (der senere som henholdsvis Arkitekt og Tømmermester i København deltog i min Skolebygnings Opførelse 1877) og min lille 6aarige Kusine Alvilda (senere Fru Levinsen). Jeg lærte dem at stove, læse, skrive og regne, medens jeg udenfor Skoletiden fortalte dem Historier, snart gamle kendte, snart digtede. Den lille opvakte Alvilda var især modtagelig for, hvad jeg kunde yde ad denne Vej.

b. *Bjerre Mølle.*

Det var dog først, da jeg kom ud paa min første »rigtige« Lærerindeplads (1. Maj 1843) i Bjerre Mølle ved Horsens, at jeg blev en »voksen« Pige og begyndte at tænke over mig selv og mit Kald. Dette Sted blev til Velsignelse for mig, thi her blev jeg glad og frimodig, medens jeg heller ikke i Barrit, hverken overfor min gode, venlige Onkel og særlig ikke overfor hans Hustru havde formaet at afkaste

det ængstelige, forsagte og indesluttede Væsen, hvorved jeg vel ogsaa her snarere frastødte end vandt dem.

En Lærerinde i Nærheden, en Frk. Bintzer, senere gift med en af Herredsfoged Withs Sønner i Bjerre, havde skaffet mig Pladsen efter sin Søster. Jeg skulde undervise fire Pigebørn, og min Løn skulde være 30 Rbd. aarlig. Jeg maatte derfor, for at komme ud af det, bruge den Smule Renter, jeg fik af min Arv (2000 Rbd.), hvad der senere kom til at svide til mig.

Efter at have modtaget et venligt Brev fra min vordende Madmoder, hvori hun lovede at modtage mig med Kærlighed og Godhed, holdt jeg saa, siddende paa en Fjælevogn ved Siden af Kusken, da mit »Hab und Gut« optog Resten af Vognen, mit Indtog i Bjerre Mølle. Jeg følte, at jeg kom til et forholdsvis ubemidlet Hus, hvor man var glad ved overhovedet at kunne holde Lærerinde, men jeg mærkede tillige, at disse Mennesker havde kendt bedre Dage. Jeg mødte her en Venlighed og Hensynsfuldhed, der lod mig stige i mine egne Øjne og vakte min Ansvarsfølelse, saa jeg stillede voksende Krav til mig selv. Familien hed Seiffert v. d. Merwede, men omtaltes og omtalte sig selv kun med det sidste Navn. Da jeg næste Morgen skulde tale lidt med »Madammen« om Børnenes Undervisning, mødte hun mine Spørgsmaal med de Ord: »Ja, De ved jo bedst, hvori og hvordan der skal undervises, og hvordan Tiden skal inddeles«. Jeg var nær ved at segne og følte, Blodet steg mig op i Kinderne. Jeg vidste jo ikke en Smule af alt det, hun forudsatte, men jeg maatte jo tage mig sammen og tænke over det. Og alt som Tiden gik, og jeg dels fik Elevernes meget mangelfulde Bøger i Hænde, dels ransagede min Hukommelse m. H. t. alt, hvad jeg havde lært i min egen Skoletid, kom Sagerne lidt efter lidt i Orden. Jeg var ikke fyldt 16 Aar, og min ældste Elev var 14! Til Held for mig havde min Forgængerinde ikke været overdreven dygtig, og ved Flid og Eftertanke, ved ærgerrig

Stræben, for Ærgerrighed mærkede jeg nok, der var i mig, blev jeg snart anset for — en »udmærket« Lærerinde. Det »udmærkede«, blev jeg snart klar over, laa i min Omgang med Børnene. Den Orden, jeg selv i min Barndom var opdragen i, indøvede jeg hos Børnene, som ikke var særlig stærke paa dette Punkt, og den Skønhedssans, jeg havde, søgte jeg at udvikle hos dem. Da jeg tillige havde den Evne at kunne interessere dem, vandt jeg deres og deres Forældres Hengivenhed. Jeg følte mig lykkelig; lykkelig ved deres Tillid og Anerkendelse, og jeg stræbte fremad. Dertil kom, at Naturomgivelserne i høj Grad tiltalte mig og indvirkede paa mit Sind. Møllen laa ved en lille Aa, og naar jeg traadte ud af Haven og steg lidt tilvejs, laa et smukt, men tyndt bevokset Hedelandskab for mine Øjne. Den lille Have ved Møllebakken gav Ly og Læ, og Heden indbød til Spadsereture, som særlig den ældste af mine Elever var villig til at ledsage mig paa. To ældre voksne Døtre delte min Sans for Naturen og andet skønt og smukt, og saaledes forløb det første dejlige Sommerhalvaar. Da jeg ved November fik min lille Løn udbetalt, skete dette med saa hjertelige Ord, at jeg blev meget bevæget derved, og senere forhøjede de min Løn til 40 Rbd. som Anerkendelse af mit Arbejde. Det var en Glæde. Disse første Penge for et præsteret Arbejde var mig saa dyrebare, næsten højtidsfulde, at jeg havde ondt ved at give dem ud. Men det maatte jo ske, for Renterne af mine 2000 Rbd. strakte jo ikke langt, lidt flot anlagt som jeg desværre var. Dæmrende steg pædagogiske Fremtidsplaner op for mig. Uden at kende det mindste til Grundtvigs store Skoletanker, opstod Følelsen af det mundtlige Ords Betydning hos mig. Jeg kunde ubeskrivelig lidt, tyngende lidt følte jeg, naar jeg sad og forberedte mig i Lektierne til næste Dag. Men jeg havde Evne til at skildre malende og fortælle fængslende, og det bødede paa Kundskabernes Ringhed. Jeg skaffede mig fra Horsens de Bøger, jeg kunde overkomme, Rottecks Verdenshistorie blev

der begyndt og studeret med Lyst, ligesom en Del Rejsebeskrivelser og biografiske Bøger, foruden naturligvis hvad jeg kunde overkomme ved Laan af Skønlitteratur. Ved at mærke den Interesse, hvormed de Timer, jeg anvendte til Gennemgang af saadanne Værker, blive fulgt, undfangede jeg Ideen til en hel Skoledags Anvendelse kun paa Fortælling og Oplæsning, mens Børnene sad med deres — af mig meget slet ledede — Haandarbejde. Jeg talte med Forældrene om denne Tanke; de gav mig fuld Frihed, og Onsdagstanken (jeg valgte Onsdagene dertil) traadte ud i Virkeligheden. Hvor var jeg fuld af Liv og Lyst paa denne Dag! Men hvor var jeg fortvivlet de andre Dage, naar jeg mærkede, jeg savnede Kundskaber i Fag som Regning, fremmede Sprog osv., og Indsigt til at bruge dem,

Fra Tiden i Bjerre Mølle skriver sig nedenstaaende to Udtog af Breve: 1) fra Fru Eschricht, 2) fra den da 18aarige Broder Christian:

Udg.

.... In deinen Briefen machst Du immer einige schlimme Sprachfehler, indem Du grüssen und bitten mit dem Dativ gebrauchst; es heisst aber: ich grüsse Sie, ich bitte Sie, also der Accusativ; erinnere das ja; deine Briefe sind sonst recht gut geschrieben, bleibe nur immer bei Deutsch zu schreiben, das übt, und auf gar zu grobe Fehler, wie obige, will ich Dich aufmerksam machen. Solltest Du später hin mehr Zeit für Dich bekommen, so musst Du fleissig und aufmerksam gute Bücher lesen, so wohl in Deiner Muttersprache wie auch im Deutschen, Französischen und Englischen, dass Du ja nicht das Erlernte vergisst, sondern immer weiter kommst. Ich las neulich in der Zeitung, dass deines Vaters Gedichte herausgekommen waren, hast Du schon ein Exemplar erhalten? — Schreibe mir bald, und sei versichert, dass ich Dich stets in freundlichen Andenken habe.

Marianne Eschricht.

Dyrebare Natalie!

For nogle Dage siden modtog jeg dit Brev, der var mig særdeles kærkomment. Jeg maa fortælle dig, at det kniber

jeg havde. Jeg udøste mine Sorger i Breve til Fru Eschricht, med hvem jeg efterhaanden var kommen til at føre en temmelig stadig Brevveksling, og hvis voksende Interesse og Agtelse for mig og mine Ideer jeg følte; men hun forstod mig dog vel ikke helt, og Raad kunde hun paa disse Punkter ikke give mig, medens hun derimod altid med Glæde vejledede mig i det tyske Sprog.

En Gang i denne Tid blev jeg af Hr. Proprietær Alrøe (Breinholms Mølle) indbudt til en Køretur til Hveisel, hvor min Onkel, Julius Zahle, var Præst. Selv skulde Hr. Alrøe et Stykke forbi i Forretninger, men vilde sætte mig af i Præstegaarden og senere hente mig igen. Det var en ypperlig Tur, interessant ved sit Sceneri og interessant ved Besøget hos min hidtil saa lidet kendte Familie. To jævnaldrende Kusiner og en lille 6aarig Fætter blev mine gode

gewaltigt med Examen, saa det kun er min inderlige Kjærlighed til Dig, der præger disse Linier paa Papiret for at fortælle Dig om den højst behagelige Ferie, jeg har nydt. Har du et Kort over det yndige Sjælland, kan Du følge mine Fjed, og uden videre begynder jeg. En Løverdags Aften forlod jeg Herlufsholm, jeg besluttede da at besøge de interessanteste Egne i Sjælland, dog Penge! Jeg kom da først til Ringsted og besøgte en af Faders fordums Skolekammerater, tog derfra Søndag Kl. 10 til Roskilde. En besynderlig Følelse greb mig, da jeg saa dens tre høje Taarne hæve sig i Horizonten, dem vi saa ofte saa fra det elskede Hvedstrup. Jeg kom da til den gamle pragtfulde Stad, og efter at have besøgt Vennerne der, vandrede jeg sildig om Aftenen til Hvedstrup, og i Skumringen saae jeg Hvedshøi hæve sig. Kl. 11 bankede jeg paa hos Pastor Lorck, som modtog mig med største Venlighed, og næste Morgen fulgte mig til mine dyrebare Forældres Hvilested. Roserne blomstrede paa Graven, Taarepilen græd de strideste Taarer, det grønne Ligustrum bedækkede ganske det sorte Stakit. Da vædede stille Taarer min Kind, og Præsten delte min Smerte. Endnu en Gang besøgte jeg dette Sted før min Afrejse for at afbryde den Knop, jeg havde lovet Dig

Venner, og den Dag kom, da den den »lille« Frits blev min »store« Støtte, da jeg byggede egen Skole. Han og hans Hustru har siden den Tid været som Søskende for mig.

Denne Udflugt var en fornøjelig Afbrydelse i det daglige Liv, som dog forsødedes mig saa meget ved den Families Hjertelighed og Godhed, i hvis Hus jeg levede. En anden Adspredelse var et Ophold hos mine Plejeforældre i Sommerferien 1844. Det gjaldt for mig med mine smaa Indtægter at indrette Rejsen til København paa billigste Maade. Jernbaner kendtes jo ikke; saa kom jeg da med Diligence fra Horsens til Aarhus, og derfra — ikke med Dampskib, men med Paketbaaden, som paa Grund af Vind og Vejr dog ikke kunde afgaa den Dag, jeg kom. Føreren af Skibet tog mig derfor med den Aften og Nat til nogle bekendte af sig, en jødisk Familie, der behandlede mig fortræffeligt. Der fik jeg en meget indgaaende Samtale med Husfaderen om Kristendom og Jødedom. Han forfægtede Jødedommen og angreb Kristendommen paa det ivrigste, sin Tro inderlig hengiven, og han fortalte mig, hvad der betog mig unge Pige meget, at Pagtens Ark, som var forsvunden med Juda Riges Undergang, stod skjult i en af Jødelands mange Klippehuler, som havde lukket sig over den; men naar Tidens Fylde kom, skulde Bjerget aabne sig og give Jøderne denne Skat tilbage.

Næste Dag viste det sig, at jeg var den eneste kvindelige Passager paa Skibet, men alt gik godt, og jeg landede velbeholden paa Københavns Toldbod. Prof. Eschrichts boede nu paa Nørregade i Huset med de hollandske Vinduer, og her tilbragte jeg en i mange Maader god Ferietid, om jeg end endnu ikke formaaede at træde i det inderlige Forhold til min Plejemoder, der senere gjorde mig saa glad. Hjemrejsen betalte hun for at hjælpe paa mine smaa Finanser, men jeg havde lidt svært ved at finde mig i, at jeg skulde rejse paa 2den Plads paa Dampskibet, hvor flere, jeg havde været i Selskab med de foregaaende Dage, med en Blanding af For-